

BONDEFÖRETAGAREN

ProAgria

RÅDGIVNINGEN INFORMERAR NOVEMBER 2023

RÅDGIVNINGENS
GEMENSAMMA TIDNING

rådgivare

Vatten-
hantering på
Söderfjärden

*Fina resultat
i åländsk
äppelodling*

NY LAG OM
DJURVÄLFÄRD

LEDARE

RÅDGIVNINGEN ÄR
EN PÅLITLIG PARTNER

I DIN HAND håller du det senaste numret av Bondeföretagaren, en tidning som ges ut av de svenska lantbrukssällskapen i Finland. Då du bläddrar igenom tidningen kommer du att hitta artiklar som berör frågor som de flesta jordbrukare grubblar på. Det kan handla om tankar kring framtida investeringar på gården, om hur utfodringen kunde fås att fungera lite bättre, vilka krav som det nya stödsystemet ställer och mycket annat. Kort sagt funderingar kring hur den egna gården kunde skötas lite bättre och som finns i bakhuvudet på de flesta jordbrukare. Lantbruksrådgivningen kan hjälpa jordbrukaren med många av dessa frågor – både större och mindre.

ATT VARA JORDBRUKSFÖRETAGARE kan ofta vara ett ganska ensamt arbete. I de dagliga rutinerna på gården löper arbetet oftast på rätt bra – ibland i samarbete med grannar och entreprenörer. Men då det gäller större frågor, såsom strategier för att utveckla gården i framtiden, är jordbrukaren ofta rätt ensam i sitt beslutsfattande. Där kan rådgivaren vara en naturlig och pålitlig samarbetspartner.

TJÄNSTERNA SOM LANTBRUKSRÅDGIVNINGEN erbjuder kan vara av väldigt olika omfattning. Dels kan det handla om rätt rutinmässiga, men ändå viktiga tjänster, som att till exempel att uppdatera en utfodringsplan. Eller så kan det handla om långsiktigt utvecklingsarbete där rådgivaren fungerar som en sparringpartner till jordbrukaren.

LANTBRUKSSÄLLSKAPEN ERBJUDER ETT väldigt omfattande kunskapsnätverk. Om det är så att den specialkunskap som behövs för ett visst ämnesområde inte finns i det egna lantbrukssällskapet, då är möjligt att ta hjälp från något av de andra sällskapen. Det kan rentav vara så att det inte ens medför några extra kostnader för jordbrukaren att plocka in en rådgivare från någon annan del av landet.

DET ÄR OCKSÅ värt att komma ihåg att den rådgivning som lantbrukssällskapen erbjuder är opartisk. Rådgivarna arbetar för att hjälpa jordbrukarna nå sina egna mål istället för att främja en viss produkt eller ett visst företags intressen.

MIKAEL JERN
Styrelseordförande SLF och NSL

Österbottens Svenska Lantbrukssällskap 120 år!

År 2024 kommer att vara Lantbrukssällskapets jubileumsår! Vi kommer mångsidigt att fira vår 120-åriga historia, hylla vår vardag idag, våra rådgivare, Österbottniska producenter och blicka starkt mot framtiden tillsammans med våra kunder och samarbetspartners!

Håll utkik på mera information om följande händelser under vårt jubileumsår:

- Årsmöte & 120 års jubileumsfest i mars
- Fältdagar i Österbotten i samband med Farmari-utställning i Seinäjoki (4.-7.6.2024)
- Skördemarknad i Österbotten under hösten 2024

ProAgria
Österbottens Svenska
Lantbrukssällskap

Kristian Bengts utvecklar EKOSYSTEMTJÄNSTER

HUR KAN MAN mäta exempelvis markhälsa, biologisk mångfald eller kolbindning? Det är frågor som jordbrukare Kristian Bengts på Hemmanet i Närpes ställer sig. Han har tilldelats ProAgrias stipendium Tuottajalle kiitos för försöksverksamhet kring just dessa frågor.

Kristian Bengts får stipendium för Utvecklande av ekosystemtjänster och informationsförmedling. Rent konkret innebär detta försöksverksamhet på Bengts egen gård, Hemmanet. Genom att göra försök och informationsförmedling ska man försöka utveckla sätt att mäta olika ekosystemtjänster.

Senast dagen innan vår intervju har Bengts skannat några av sina åkrar med hjälp av en markscanner på traktorn. Scannern mäter gammastrålning från jorden och från resultaten kan man bland annat utläsa jordtyp genom hela markskiktet och även se effekter av packningsskador.

– Resultaten har delvis varit överraskande, där man förväntat sig att markpackningen skulle vara omfattande har vi kunnat hitta rester av rötter djupt nere i markprofilen, berättar Bengts.

Kristian Bengts på Hemmanet.
Foto: Madelene Lindqvist

MADELENE LINDQVIST
utveckling- och
kommunikation

ProAgria Vasa K

BONDEFÖRETAGAREN

Nr 1/2023 Årgång 23 November 2023
Informationstidning för lantbrukföretagare
ISSN 2323-3648 (print)
ISSN 2323-3656 (online)
UTGIVARE:
Österbottens Svenska Lantbrukssällskap,
Handelsplanaden 16 D, 65100 VASA
Tfn 010 839 2200

UPPLAGA: 7000
CHEFREDAKTÖR:
Meira-Pia Lohiluoma
REDAKTION:
Rådgivare i Svenskfinland
ANNONSFÖRSÄLJNING:
Lantbrukssällskapet
För närmare uppgifter om annonsering i
Bondeföretagaren fråga efter vårt mediekort.

OMBRYTNING: Kustmedia Ab Oy /ML

TRYCKERI: BotniaPrint, 2023

PÄRMBILD: Knut H. Andersson

Ekologiska oljeväxter är det fortfarande hög efterfrågan på och bra priser, vilket kan göra det lönsamt att pröva på även om odlingsutmaningar finns.

Det lönar sig definitivt att analysera spannmålen för DON ett år som detta, en odlingsäsong med en mycket regnig sensommar och höst med en utdragen skörd som följd.

Gott och blandat från ekoregelverket

Ny mall på ekoplan

I den nya ekoförordningen (EU) 2019/848 och i de nya nationella produktionsvillkoren för de olika sektorerna (allmänna, växt, djur, uppsamling osv.) finns en hel del saker att förhålla sig till, som påverkar gårdens verksamhet. Den finns en ny mall på ekoplan på Livsmedelsverkets hemsida, <https://www.ruokavirasto.fi/sv/om-oss/tjanster/guider-och-blanketter/foretag/blanketter-och-anvisningar-for-ekoproduktion/>. Man behöver uppdatera ekoplan under året så att den uppfyller de nya kraven. För många gårdar är förändringarna dock inte så stora.

Ekoväxtföljden – nytt att beakta

Sedan gammalt är man van att räkna andelen baljväxter i växtföljden. Regeln är ju minst 30 % baljväxter. Ett nytt begrepp är bördighetsgröda och de skall

finnas i växtföljden. Bördighetsgrödor är ett- och fleråriga vallar, bottengrödor som kan vara vallbaljväxter eller andra vallväxter eller mellan- eller fånggrödor. Dessutom kan växter som ger mycket skörderester (t.ex. vitkål) också godkännas i växtföljder med frilandsgrönsaker. Kravet på bördighetsgrödor är minst 50 % i växtföljden.

Det finns också kvar gamla bekanta krav gällande ekoväxtföljden som fortsättningsvis skall beaktas. Likväl finns krav som andra stöd villkor ställer på odlingen så det är skäl att se över ekoväxtföljdsplanen och ändra efter behov.

Ekogranskningen

Numera är ju avgiften för ekogranskningen timbaserad. Därför löns det att sätta pappren i skick innan och om så önskas tillsammans med ekorådgivaren. Allt för att en utomstående snabbt får en

klar och uppdaterad bild över gårdens verksamhet och på så vis går besöket snabbare. Dokumentationen kan göras både på papper eller elektroniskt, t.ex. med olika digitala verktyg.

Ekoförbindelsen

I den nya ekoförbindelsen finns ett krav på tilläggsutbildning. Förutom att delta i en endagskurs kan man också uppfylla kravet med att man personligen utnyttjar rådgivning om ekologisk produktion enligt systemet Neuvo2030 i minst tre timmar. Man har tid på sig att verkställa utbildningen till 30.4 det femte förbindelseåret. Mer information lär komma under vinter.

ULRIKA WIKMAN
Ekorådgivare

DET FINNS EN
NY MALL
PÅ EKOPLAN
PÅ LIVSMEDELS-
VERKETS HEMSIDA

En del av artiklarna
i tidningen publiceras
med understöd från
Otto A. Malms
donationsfond

Save the date !

Edunova Ab's distanskurs

GRUNDKURS I EKOLOGISK ODLING 2024

Tidpunkt: 5.3, 7.3, 12.3, 14.3
& 19.3.2024

Mer info: Ann-Sofi Ljungqvist
tel. 044-750 3220
Ulrika Wikman/ÖSL
tel. 050-585 2305
Micaela Ström/NSL
tel. 044-380 7771

Vetenskap till VETSKAP

Transport av jordprov
från ca 100 upp-
samlingsplatser!

Gratis transport
12.9.23-9.1.24!

Se lista på
www.hortilab.fi

HortiLab AB
OY
Vasavägen 41, 64200 NÄRPES
© 06-347 4250 • www.hortilab.fi
FINAS
Förskottsbetalad

EKO; VÄXT & HUSDJUR

Följande ändringar i husdjursvillkoren trädde i kraft 1.1.2022:

KOM IHÅG:

- Minns att ansöka om tillstånd vid anskaffning av konventionella avelsdjur, även vid hyrning av en avelstjur om det inte finns tillgång på ekologiska avelsdjur. Anskaffning av konventionella lantrasavelsdjur kräver inget tillstånd.
- Undantaget som gällde slutuppfödning av nötkreatur inomhus under betesperioden har slopats.
- Vid läkemedelsbehandling är karenstiden dubbelt så lång och alltid minst 48 timmar.
- Observera numera högst 25% OML 2 foder i en foderranson
- Självförsörjningsgraden för foder på svin- och fjäderfågårdar är minst 30% och för växtätare är självförsörjningsgraden minst 70 % från 1.1.2024.
- För anskaffning av konventionella dunungar som är yngre än 3 dagar fortsätter undantaget
- Om man måste säga av ett horn måste man ha ett djurspecifikt tillstånd från och med 1.1.2024. Det söks hos den lokala NTM-centralen.
- Kom ihåg att kontrollera att de rengörings- och desinficeringsmedel som används på gården överensstämmer med de nya kraven.
- På fjäderfäsidan finns många ändringar, läs i kraven i detalj i produktionsvillkoren.

ASTA HIMMANEN
Husdjursrådgivare även eko

Dessa finns i de nya produktionsvillkoren:
www.ruokavirasto.fi/sv/foretag/guider/ekodjur/villkor-for-djurproduktion/

Landskapsvård med hjälp av miljöavtal

Vårdbiotoper är områden som är formade av långvarig traditionell boskapsskötsel.

VÅRDBIOTOPER GER LIVSMILJÖ för hundratals olika växt- och insektsarter varav många är utrotningshotade och beroende av vårdbiotopens unika miljö för att överleva. Dessa vårdbiotoper kan utgöras av till exempel hagmarker, olika typer av ängar eller skogsbeten.

Det effektivaste och vanligaste alternativet för skötsel av vårdbiotoper är betesgång. Då djuren betar håller de området öppet och hindrar det från att växa igen, vilket ger de sällsynta och utrotningshotade växterna möjlighet att överleva.

Om man vill sköta om vårdbiotoper med hjälp av betesgång eller slåtter kan man ingå ett särskilt miljöavtal för området. Miljöavtalet är i kraft 5 år eller tills stödperioden avslutas. För skötseln av området får man ett stödbelopp på 460 euro/hektar per år. Miljöavtal kan också ingås för naturbeten och våtmarker. Naturbeten är betesområden som inte utgörs av åker och som ännu inte kan klassas som en vårdbiotop.

Kreatur vårdar landskap

Lillemor och Svante Engström från Nagu hör till dem som har ansökt om miljöavtal i år. På gården har det funnits miljöavtal i närmare 20 år, men tidigare hade stödformen ett annat namn; miljöspecialstöd. Miljöavtalen blev överförda till Lillemor och Svante i samband med den senaste generationsväxlingen.

Efter det har miljöavtalsarealen bara ökat och idag sköter de om ungefär 90 hektar miljöavtalsareal. För dem är miljöavtalen viktiga, både ekonomiskt och med tanke på den biologiska mångfalden.

De har lagt märke till att man redan på bara några år kan se positiv utveckling på områden som djuren betat på. Gårdens nötkreatur fungerar som landskapsvårdare på vårdbiotoper och naturbeten i Åbolands skärgård.

För att ansöka om att ingå miljöavtal behöver man göra upp en individuell skötselplan över området i fråga. Sköt-

Engströms nötkreatur som betar i Åbolands skärgård. Foto: Lillemor Engström

selplanen kan göras upp till exempel tillsammans med en sakkunnig rådgivare. Det lönar sig att kontakta rådgivare i god tid, eftersom uppgörandet av skötselplanen kan vara tidskrävande. Under den förra stödperioden kunde man ansöka om nya miljöavtal nästan varje år i samband med åkerstödsansökan. Under denna stödperiod kommer

Livsmedelsverket igen att meddela årligen om det finns möjlighet att ansöka om nya miljöavtal.

DENISE RAMSTEDT
Miljö- och
landskapsvårdsrådgivare

EKOMARKANDEN

DET HAR VARIT turbulent på ekomarknaden senaste åren. En kombination av en hög omställning till ekoproduktion i Finland i förra programperioden gjorde att marknaden inte hann med och överproduktion uppstod till en ekomarknad som dessutom stagnerade till följd av krig i Ukraina och inflation. Många ekogårdar har senaste året upplevt att det har varit svårt att få den ekologiska spannmålen såld, och de höjda konventionella spannmålspriserna har också gjort att det i vissa fall varit lönsammare att sälja ekospannmålen som konventionell.

Här ser man vikten av att ha odlingskontrakt, många firmor har ännu idag endast pris för ekospannmål som det gjorts kontrakt för. Vi har en mycket utmanande odlingsäsong bakom oss, med låga skördar och i vissa fall även dålig kvalitet. Det talar för att spannmål av god kvalitet kommer att gå åt i vinter, och förhoppningsvis höja priset även på den ekologiska sidan.

Flera ekoproducenter har slutat eller gått över till konventionell produktion i våras vilket också talar för att vi kommer nå stabilitet på marknaden så småningom. Ekoarealen har enligt preliminära uppgifter minskat från 15% till 13,7% av totala arealen i Finland. Enligt ProLuomu

är intresset för eko ännu stort på konsumentensida, även om inflationen gjort att ekologisk konsumtion avtagit något. Vi ligger ändå på en högre konsumtion än före coronapandemin vilket är positivt och exporten av ekologiskt har inte heller minskat.

För spannmålsbonden gäller nu att fokusera på grödor som efterfrågas, följa med marknadsutvecklingen och gör kontrakt då det är möjligt. Oljevaxter är det fortfarande hög efterfrågan på och bra priser, vilket kan göra det lönsamt att pröva på även om odlingsutmaningar finns. Man ska också vara öppen för att testa på nya grödor, t ex ekologisk koriander och kummin fanns det efterfrågan på i våras, och hampa är en gröda som med sitt aggressiva växtsätt borde passa bra in på ekogården. Var nyfiken och rid ut stormen, för intresset för ekologiskt kommer nog på sikt att finnas kvar!

MICAELA STRÖM
Ekorådgivare

När spannmålsmarknaden inte drar så bra, kan man testa på andra grödor.

EKO VÄXTODLING

FARMARI

4.-6.7.2024 SEINÄJOKI

KORIANDER

Anspråkslös
För mineraljordar
Tål torka

WANTED!

GÖR ETT ODLINGSKONTRAKT!

 Caraway Finland carawayfinland.fi
+358 6 2243660

VÄXTODLING

VIPU-MOBILEN

DEN NYA MOBIL-
APPLIKATIONEN

Vipu-mobilen har blivit ett allt viktigare verktyg för att hålla kontakt med myndigheterna i fråga om jordbruksstöden. Se till att du har den nedladdad och uppdaterad i din egen telefon, eller befullmäktiga någon annan att använda den för din del. Även rådgivare kan befullmäktigas vid behov eller ge råd angående användningen.

I ÅR BLEV det väldigt mycket spring på åkrarna för att fotografera skiften som satelliten hade missuppfattat, men säkert lär sig systemet i framtiden att kunna urskilja en slättad åker från en oslättad.

VIPU-MOBILEN HAR ÄVEN andra funktioner än att svara på myndigheternas begäran om utredning. Där kan du granska dina stödutbetalningar och skiftesuppgifter enkelt och behändigt i telefonen. Foton kan tas även för eget behov och dokumentering. I framtiden behöver man förhoppningsvis inte krångla med bankkoder för inloggning, då det har förutspåtts att inloggning med fingeravtryck ska bli möjligt.

Se närmare på Livsmedelsverkets hemsida www.ruokavirasto.fi/sv/stod/jordbruk/

METODER FÖR PRECISIONSODLING

I det nya stödsystemet ingår det i miljöstödet 7 olika valfria gårdsvisa åtgärder varav 2 av åtgärderna måste utföras på stödtagarens gård. En av dessa valfria åtgärder är olika precisionsodlingsåtgärder. I denna text är dessa olika åtgärder kort beskrivna.

1 Automatik för platsbaserad spridning av insatsvaror, samt till traktorn eller arbetsredskapet kopplad växtsensor eller spridningskartor för bestämmandet av spridningsmängden.

I praktiken innebär detta en spridare med mängdregleringsautomatik, en terminal (GPS-display) som kan platsbaserat reglera en på förhand bestämd spridningsmängd, samt en tilldelningsfil (spridningskarta) där det är bestämt inom skiftet olika spridningsmängder beroende på platsen. Spridningskartor kan skapas med hjälp av olika serviceleverantörers program. Ifall växtsensorer används behövs inte spridningskartor skapas i förväg, eftersom växtsensorer läser av växten biomassa i realtid och på basis av den insamlade datan justeras spridningsmängden.

2 Växtskyddsspruta eller gödsel-spridare med sektions-automatik, med vars hjälp undviks dubbel-spridning eller -besprutning.

I praktiken innebär detta att växtskydds-sprutan eller gödselspridaren är utrustad med möjlighet för sektionsautomatik och en terminal (GPS-display) som platsbaserat kan öppna och stänga sektioner på redskapet. En del växtskyddssprutor som saknar möjlighet för sektionsautomatik kan utrustas med eftermonterad sektionsautomatik.

3 Optiskt styrd radhacka för mekanisk ogräsbekämpning, alltså en kamerastyrd radhacka som automatiskt flyttar radhackan i sidled och på det sättet håller radhackan mellan säraderna och samtidigt bekämpar ogräsen mekaniskt.

4 Skördekartering i skördeetröska eller exakthack,

alltså skördeetröska eller exakthacken är utrustad med en skördenivåmätare som platsbaserat anger den skördade mängden och fukten. Det kan vara bra att notera att i detta fall räcker det inte med en skördenivåmätare som för stunden anger den skördade mängden, utan för att villkoren för denna åtgärd uppfylls skall så bör skördenivåmätaren vara en sådan som platsbaserat sparar den skördade skörden. I en del skördeetröskor och exakthackar finns skördekarteringen som fabriksmonterad, men skördekartering kan också monteras i efterhand på skördeetröskor och exakthackar

5 Stödtagaren bör ha en traktor, tröska eller en självgående växt-skyddsspruta utrustad med automatstyrning.

I praktiken betyder detta en automatstyrning som själv styr in och håller fordonet på den önskade körlinjen. Det finns flera olika tillverkare som erbjuder automatstyrningar med olika funktioner och noggrannheter. Automatstyrningen kan antingen vara en fabriksmonterad eller också en eftermonterad.

Av dessa ovannämnda åtgärder räcker det med att en av åtgärderna är i användning på gården, eller (för åtgärderna 1-4) att en av gården anlita en entreprenör har en av dessa åtgärder i användning. Före införskaffande av dessa olika precisionsodlingslösningar lönar det sig att noggrant fundera vilken av dessa åtgärder tjänar de egna behoven bäst, och vilka konkreta investeringar kräver denna åtgärd. Med dessa saker lönar det att vända sig till expertrådgivning och tillsammans fundera på hur man på bästa sätt uppfyller miljöstödet precisionsodlingsåtgärder.

ANDERS WIKSTEN
Växtodlingsrådgivare

Vetenskap till
VETSKAP

Senast
30.11!

Proven för den omfattande jord-analysen till oss!

Hortilab AB OY
FINLANDSK SERVICE

Vasavägen 41, 64200 NÄRPES
© 06-347 4250 • www.hortilab.fi

FINAS
För dig som vill ha ett bättre liv

Inför odlingssäsongen 2024

Eftersom vi i år har påbörjat en ny stödperiod med krav på växtföljder, är det skäl att redan nu ta det i beaktande då de kommande åren planeras.

PÅ FÖREGÅENDE ÅRS skiften med ettåriga grödor bör grödan bytas årligen på 33 % av skiftena och på alla skiften skall grödan bytas senast det fjärde året (2025). (Det finns undantag för vissa grödor och gårdar.)

Olika typer av vallväxter i växtföljden fyller alltid sin funktion. De bryter av den annars kanske ensidiga växtföljden, har positiv effekt på både markstruktur och mullhalt och bygger på så vis upp åkerns produktionskapacitet på sikt. Fundera på allvar var du har behov av att få dessa saker i skick.

Gällande vårsädesodling, korn och havre, i Österbotten kan det vara skäl att gardera sig med både tidigare och senare sorter, i synnerhet då vi vet att både växt- som skördeperioden kan vara väldigt varierande vissa år. På vårvetesidan finns också sorter som visat sig fungera bra på de österbottiska jordarna.

Foderarter har visat sig vara en pålitlig gröda tack vare att de nya sorterna fyller dagens odlingskrav: de avkastar bra, mognar i tid och har låg liggsädesprocent. Man bör dock komma ihåg att undvika att odla dem på mullrikare marker, eftersom det kan orsaka liggväxt och sen mognad. På många skiften går det också att helt lämna bort kvävegödslingen, vilket är en tacksam kostnadsinbesparing. Även förfruktavärdet för följande års gröda är betydande, åtminstone 25-30 kg N/ha. Även bondeböna kan vara ett alternativ om man funderar på kvävefixerande grödor i växtföljden.

Har du möjlighet att få kumminkontrakt är det ett gott alternativ ifall du är noggrann när du väljer kumminkifte. Det

är till stor fördel om ogrässituationen är under kontroll redan insåningsåret.

Socketbetan har visat sig vara stabil även här. Nu finns möjlighet att få sådd och upptagning via entreprenörer, vilket gör steget att prova på betodling mindre.

Höstsådda grödor har alltid en fördel ifall våren och försommaren blir torr, men övervintringen är förstås utmaningen för dessa.

Som du ser finns det många alternativ inför kommande säsonger. Varför inte sätta ned lite tid på dessa frågor redan nu? Tillsammans med en rådgivare passar det utmärkt att fundera på de här sakerna nu på höstsidan. Hör av dig så planerar vi med dig de kommande odlingsåren på bästa möjliga vis!

Socketbetan är en av de få vårsådda grödor som klarade sig bra trots försommarens extrema torka särskilt i södra Finland. Jordbrukaren Claus Blomberg i Kimito, vars gård har en lång tradition av sockerbetsodling, konstaterar att sockerbetan var den räddande grödan i år.

En fördel med sockerbetsodlingen är att det konkurrenskraftiga producentpriset är fastställt redan nu inför kommande säsong. Claus Blomberg anser att trots att betodlingen ibland kan medföra markpackning, så möjliggör den goda lönsamheten inom sockerbetsodlingen att han i stället kan satsa på att förbättra markstrukturen på gårdens alla åkrar. Socketbetor är även en utmärkt förfrukt för andra grödor och gör växtföljden mångsidigare, vilket bland annat kan förebygga sjukdomar och skadegörare.

JAN-ERIK BACK
Växtodlingsrådgivare

SARA NISKANEN
Växtodlingsrådgivare

Som du ser finns det många alternativ. Hör av dig så planerar vi med dig de kommande odlingsåren på bästa möjliga vis!

VÄXTTÄCKE VINTERTID RÄKNAS PÅ NYTT SÄTT. TVÅ OLIKA SYSTEM:

Villkorlighet:

- KRAV på växttäckte vintertid 33%
- 33% av åkerarealen och permanenta grödor ska ha ett växttäckte 31.10 -15.3
- Kravet gäller inte permanent gräsmark
- Kan vara äkta växttäckte, lättbearbetad, växtrester

Exempel

Jordbruksmark:		
Åkerareal (ha)	50,04	33% av denna areal
Permanent vall (ha)	4,81	
Permanenta grödor (ha)	0,00	
Sammanlagt	54,85	

Stöd för miljösystem:

- Växttäckte vintertid
- Växttäckte 50 €/ha (prognos)
- 0-100% av arealen
- Kan vara äkta växttäckte, stubb, permanent gräsmark, permanent gröda
- Har du permanent gräsmark kolla reglerna och datumen extra noga.
- Skiftesuppgifterna i Vipu har en kolumn, där man kan kolla ifall skiftet är permanent gräsmark

MERA INFO PÅ LIVSMEDELSVERKETS SIDA OM HÖSTANMÄLAN:

www.ruokavirasto.fi/sv/stod/jordbruk/guider/ansokningsguider/ansokningsguider/hostanmalan/hostanmalan-2023/

FARMARI
4.-6.7.2024 SEINÄJOKI

Stöd för lantbruksföretagarna vid utmaningar

Vare sig ditt ärende är stort eller litet, tveka inte att ta kontakt!

Hjälpen du får via projektet Ta hand om bonden är avgiftsfri och förtrolig.

Läs mer: lpa.fi/projektet

Ta hand om bonden

Vetenskap till **VETSKAP**

Finländsk pålitlig analyservice!

Hortilab AB OY

Vasavägen 41, 64200 NÄRPES
© 06-347 4250 • www.hortilab.fi

PROJEKT

Ett steg mot bättre markstruktur

Gips tillför jorden flera goda egenskaper genom att förbättra markens aggregatstruktur och binda jordens fosfor starkare till markpartiklarnas yta.

FORSKNING HAR VISAT att fosfor- och partikelbelastningen på vattendragen har minskat med 30-50 procent vid gipsbehandling. Gips har inte visat sig vara skadligt för växterna eller inverka negativt på skördens mängd eller kvalitet. Markens ökade bördighet kan däremot höja skördarna och gipsets svavel och kalcium fungera som gödsel för grödorna. Jordbrukaren Glen Österås i Kimito, som har tagit emot gips redan i två års tid, märkte att det gick lättare att bearbeta åkrarna våren efter gipsspridningen.

Markstruktur

Trots att gipset kan ses som en avfallsprodukt ur gödselmedelsindustrin synvinkel, är det inte bort från jordbrukaren att frivilligt och gratis ta emot det, utan det är ett läge som är gynnsamt för alla berörda. Yara blir av med

en del av sina biprodukter, jordbrukaren får åkrar som bättre behåller fosfor samt bättre jordstruktur, och Östersjön kan börja må en aning bättre.

Ansökan och rådgivning

På nätsidan www.kipsinlevitys.fi kan man ansöka om avgiftsfri gipsspridning och även avgiftsfri rådgivning gällande gipsspridningen. Gips passar inte för alla åkrar och då kan strukturkalk och jordförbättringsfiber vara viktiga medel för att förbättra åkrarnas markstruktur. För spridning av jordförbättringsfiber kan man även erhålla stöd inom miljöförbindelsen. Ta kontakt med en rådgivare så kan vi tillsammans gå igenom vilken jordförbättringsmetod som lämpar sig bäst för just dina åkrar!

SARA NISKANEN
Växtodlingsrådgivare

På nätsidan www.kipsinlevitys.fi kan man ansöka om avgiftsfri gipsspridning och även avgiftsfri rådgivning gällande gipsspridningen.

Gipsspridningen fungerar även som PR för hela jordbruket, då man därigenom visar att man deltar i talkot med att förbättra Östersjöns tillstånd.
Foto: Ber-Ove Johansson

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Närings-, trafik- och miljöcentralen

Finansieras av Europeiska unionen –
NextGenerationEU

Kom med i gipstalkot!

Låt oss behålla näringen och jorden på åkern och tillsammans skydda våra vattendrag.

Målet för GIPS-projektet är att sprida gips på 100 000 hektar åkermark före utgången av år 2025. Vi har redan spridit 200 000 ton gips på lite över 50 000 ha åkermark och är nu halvvägs genom projektet.

Projektet administreras av NTM-centralen i Egentliga Finland. Läs mer om projektet och om gipsspridningen på webbplatsen ntm-centralen.fi/gipsspridning.

BEREDSKAPSPLAN FÖR vattenhantering på Söderfjärden

I projektet Beredskapsplan för vattenhantering på Söderfjärden – Grundvattenkartläggning är målet att undersöka nya möjligheter inom vattenhushållningen och skapa beredskap för det ändrande klimatet.

SÖDERFJÄRDENS LÄGST BELÄGNA

marker bestämmer i dagens läge torr-läggingsbehovet för en stor del av området. Det innebär att man torr-lägger åkermark som inte är i behov av ytterligare torrläggning för att få de lägsta områden dränerade. Överdränering är ett problem som borde åtgärdas med en effektiviserad vattenhantering som skulle vara till fördel för odlingen på Söderfjärden. Med hjälp av grundvattenkartläggning kan man få bättre förståelse för hur vattnet rör sig vid olika tidpunkter.

Inom ramen för projektet verkar en bred innovationsgrupp. Innovationsgruppen sammanträder regelbundet för att diskutera projektets verksamhet samt komma med goda idéer till projektteamet. Innovationsgruppen består av representanter för Söderfjärdens torr-läggingsföretag, jordbrukare, rådgivning, NTM-centralen, forskning, intressebevakning och IT.

Mätstationerna på Söderfjärden

Under våren monterades 15 digitala mätstationer på Söderfjärden, för att kartlägga grundvattennivån på området. Mätstationerna samlar in data till kartdatabasen som sedan ska analyseras.

Vid mätstationerna på skiften mäts grundvattennivån. De flesta mätstationer har också en fuktighets- och temperaturgivare. Givaren är nedgrävd på 15 cm djup intill mätstationen. Tre av mätstationerna samlar ytterligare in data över regnvattennivån. Fyra mätstationer är monterade i utfall, varav en är placerad inne i pumphuset.

Information om projektet på Söderfjärden i Vasa.

Mätstation på skifte.

Projektets Innovationsgrupp.

BEKANTA
DIG MED
KART-
DATABASEN

Mätstationerna i utfallen mäter grundvattennivån.

En kartdatabas (<https://sensors.soderfjarden.fi>) har skapats under projektiden för att samla in data för analys och utvärdering. Kart programmet är GIS-baserat och kopplat till de mätstationer som finns på Söderfjärden.

Finansiering

Projektet Beredskapsplan för vattenhantering på Söderfjärden är ett så kallat EIP-finansierat projekt. EIP står för European Innovation Partnership. Inom EIP-projekt strävar man till att genom mångsidiga samarbeten skapa nya innovationer som är till nytta för

primärnäringarnas lönsamhet och hållbarhet. Besök vår hemsida för att hålla dig uppdaterad om projektets aktiviteter.

JENNY SUNDKVIST
Växtodlingsrådgivare

Beredskapsplan för
vattenhantering på Söderfjärden

Programmet för utveckling av
landsbygden i Fastlandsfinland
2014-2020

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

ProAgria
Österbottens Svenska
Lantbrukssällskap

VÄXTODLING

DON – kvalitet på spannmål

VÄXTPATOGENA SVAMPAR AV släktet *Fusarium* skapar problem i bland annat spannmål världen över. Angrepp kan orsaka skördenedsättningar men värre är att vissa arter även producerar mykotoxiner vilka kan vara farliga för människor och djur. Deoxynivalenol (DON) är ett av dessa toxiner.

På grund av detta finns gränsvärden inom EU för hur höga DON-halter spannmål får innehålla. EU-lagstiftning-

ens högsta tillåtna halt av DON-gift i livsmedelssäd är 1,75 ppm (ppm = mg/kg) för havre och 1,25 ppm för annan livsmedelssäd. För fodersäd är den rekommenderade gränsen 8 ppm.

Förekomsten av DON påverkas av flera faktorer och risken ökar bland annat vid regnig, varm väderlek vid blomning, mogen skörd som ej tröskas, dålig torkning och lagring då mögeltoxiner kan fortsätta föröka i fuktig

spannmål. Allt detta har vi tyvärr haft mycket av senaste odlingsäsong med en mycket regnig sensommar och höst med utdragen skörd som följd.

Lönar sig att testa

Det lönar sig definitivt att testa spannmålen för DON ett år som detta, även om skörden "endast" ska användas till utfodring av egna djur. Enkelmagade djur är mer känsliga än idisslare då vommikrobernas aktivitet delvis bryter ner mögelgifter. Det är dock klart

att mögelgifter påverkar även idisslare. Analys av DON-halter i spannmål görs till exempel av Nylands Svenska Lantbrukssällskap (NSL labb).

Många har den uppfattningen att risken för mögeltoxiner är högre i ekologisk spannmål då man inte fungicid bekämpar, men det stämmer inte. För DON visar flera studier på i genomsnitt lägre halter i ekologiska jämfört med konventionella produkter. Anledningen är inte helt klarlagd, men en teori är att användningen av kemiska svamp-

Don-analys av spannmål görs av Nylands Svenska Lantbrukssällskap, NSL Lab i Ingå. På senhösten började en del prover med höga DON-värden i havre dyka upp i labbet.

medel ändrar sammansättningen av svamparter i grödan vilket försvagar arter som motverkar DON-producerande svampar.

Mindre intensiv kvävegödsling och varierade växtföljder i ekologisk produktion verkar också motverka DON-producerande mögelsvampar.

MICAELA STRÖM
Ekorådgivare

NSL Lab**Vi utför SPANNMÅLSANALYSER**

Förhandsanalyser • Grobarhetsanalyser

Nylands
Svenska
Lantbrukssällskap

Närmare info: www.nsl.fi/lab/spannmalsanalyser/

Mikael Fröberg 050-300 8740
Ann-Sofie Lindholm 044-782 7228

Nu om någonsin lönar det sig att kalka

Om man inte kalkar, kan upp till 30 % av gödseln bli outnyttjad.
Kontakta din lantbruksförsäljare och fråga mer om våra produkter.

Upp till **25 %**
högre skörd!

Lokal transport och
kunnig spridnings-
entreprenör

Ren råvara

Nordkalk

BEVATTNING

Jordbruket står inför flera utmaningar med klimatförändringar, bland annat måste man anpassa sig till större variationer och mera extrem torka. Därför finns skäl att fundera på åtgärder för att säkra vår inhemska livsmedelsproduktion.

EFTER DET EXTREMT torra året 2018 blev intresset för bevattning stort, inte minst för djurproducenterna som led mycket av torkans spår i form av foderbrist och långa slaktköer som följd.

Ålands Hushållningssällskap startade projektet 'Bevattning av vall' 2021 för att bedöma bevattningens inverkan på avkastning och ekonomin på åländska gårdar. Under säsongen 2021 utfördes fältförsök hos två vall-producenter, där bevattningens avkastning, baljväxtandel och ekonomiska förutsättningar undersöktes.

Projektet mätte markfukten på skiftena och det togs även skördeprov där den botaniska sammansättningen undersöktes. Prover skickades även på foderanalys för att bedöma kvaliteten av vallen. I den ekonomiska analysen gjordes investeringskalkyler, där kostnaderna för investeringen ställdes mot de intäkter som genererades av bevattningen. För-

söksupplägget var att ha på samma fält en bevattnad och en obevattnad del, vilket gör att fälten fick samma behandling i allt övrigt förutom vad gäller bevattningen.

Resultat

Utfallet 2021 resulterade i att skörden av bevattning blev 13 % mer än obevattnat, medan 2022 gav det bevattnade hela 76 % i merskörd jämfört med obevattnat.

Skillnaden i skördemängden mellan det bevattnade 2021 och 2022 var obetydlig, eftersom det alltså är totala mängden vatten som är av betydelse för skörden – inte om det kommer i form av regn eller bevattning.

Resultatet i den botaniska undersökningen gav inte några klara slutsatser. Däremot visades att bevattningens påverkan på vallens energi- och proteininnehåll var oregelbunden, dock ökade fiberinnehållet med bevattning. Bevatt-

VATTENHUSHÅLLNING & MILJÖ

Studieresa till Öland. Foto: Jenny Sundqvist.

År	NEDERBÖRD (MM)	BEVATTNING (MM)	TOTAL MÄNGD VATTEN (MM)
2021	135	137	272
2022	85	265	350

areal frigöres då färre hektar kan ge samma mängd skörd. En bättre förutsägbarhet som kommer av minskad variation i skörden över tid, ger ytterligare möjligheter att minska

ning dubblerade nästan den skördade mängden protein per hektar.

Att vattna vallen ger inte bara större skördar, utan det ger också en försäkring mot torka och kan vara en insats för att skapa en stabil och förutsägbar produktion över tid. Vid bevattning kan

vall areal utan att riskera foderbrist.

JENNY SUNDQVIST
Växtodlingsrådgivare

UPPVÄRMNING AV GÅRDEN

– fastbränsle och värmepumpar

OM MAN HAR ett betydande värmebehov på gården är värmecentraler som eldas med flis en bra lösning. De bästa värmecentralerna byggs på plats med ett skrapbotten integrerat i flislagret. Att bygga en sådan här anläggning är ett stort projekt som tar tid. Färdiga containerbaserade flisvärmecentraler finns också att tillgå i olika effektklasser, allt från pannor på några tiotal kW för ett par hus till stora anläggningar som kan värma en broilerhall eller ett växthus. Om gårdens värmebehov är litet är ofta antingen vedvärme eller en lösning baserad på värmepumpar ett bra alternativ till en flisvärmecentral. Små flisvärmecentraler blir förhållandevis dyra.

Att elda med ved är ett bra uppvärmningsalternativ för bostadshus om man eldar rätt och har en bra panna. En vedpanna skall alltid eldas mot en ackumulatortank. Är tanken tillräckligt stor i förhållande till effektbehovet kan man gott klara sig med att elda varannan dag också under vintern. Med bättre teknik blir det mindre arbete med eldandet, klart mindre vedförbrukning och betydligt mindre utsläpp.

Överväg att stänga av flispannan till sommaren! Bara för varmvattnets skull lönar det sig inte att hålla en flispanna i gång året runt. Varmvatten skall helst produceras byggnadsspecifikt, inte pumpas runt i varmvattenkylvertar mellan värmecentral och byggnader. Byggnadsspecifika varmvattensystem kan göras så att varmvattnet värms med flis- eller vedvärme om pannan är i gång och med el om pannan är kall.

Värmepumpar är i allmänhet både långlivade och lättskötta. En anläggning med en tillräckligt rejält dimensionerad bergsslinga arbetar med ett bra förhållande mellan insatt el och utvunnen värme. Man kan räkna med att få ut cirka fyra gånger så mycket värme som man lägger in i elektricitet, något som gör energin i sig billig. På senare tid har det blivit mer allmänt att gårdar som tidigare värmt med flis går in för värmepumpar när det blir dags att förnya värmesystemet.

I våras ändrades villkoren för beviljande av investeringsstöd för solpaneler så att snart sagt vilken gård som helst uppfyller dem. En investering i en soleanläggning är enkel att göra och dessutom utan vidare lönsam med stöd på 50 %. Allra mest

Spannmålstorkning med en containermonterad fliseldad hetluftspanna.

lönsamt är det att investera i en soleanläggning som producerar el som man själv använder. Om gården har ett djurstall med ventilationsfläktar, ett större kyllager eller någon annan verksamhet som drar el när det är soligt och varmt gäller det utan vidare att satsa!

Spannmålstorken har ett effektbehov som i allmänhet är cirka tio gånger så stort som effektbehovet för övriga byggnader på en spannmålgård. Av den här anledningen är det i allmänhet bäst att gå in för en separat värmelösning för spannmålstorken. Fliseldade hetluftspannor är i dagsläget ett bra alternativ till brännolja. En hetluftspanna kan dimensioneras för

att täcka torkens hela effektbehov. Det går också att mata tilläggsvärme från en befintlig mindre flispanna till en spannmålstork. I kombination med en stor ackumulatortank och eventuella buffertsilos för spannmål kan också en rätt liten flispanna klara av att ersätta oljan i torken, i synnerhet under en god höst. Det är också bra att isolera torken, inblåsningröret mellan pannan och de varmaste delarna av torken och på så sätt sänka energiförbrukningen med i snitt cirka 15 %.

FREDRIK EK
Energirådgivare

HUSDJUR

Foto: Asta Himmanen

NYA LAGEN om djurvelfärd

Den 1.1 2024 träder den nya lagen om djurvelfärd (693/2023) i kraft. Lagen ersätter den gamla djurskyddslagen och djurskyddsförordningen från år 1996. Lagen har varit under beredning i många år, allt sedan 2010.

I LAGEN HAR man strävat efter att beakta den senaste utvecklingen inom forskningen om djurvelfärd. Djuren ska bland annat ha möjlighet att tillgodose sina väsentligaste beteendemässiga behov och därför vill man frångå djurhållningssätt som kraftigt begränsar djurens möjligheter att röra sig.

Centrala ändringar som lagen medför är bland annat förbud mot att bygga nya båsladugårdar och grisningshäckar samt förbud mot kirurgisk kastrering av grisar efter en övergångsperiod. Långvarig användning av insemineringshäckar slopas vid ingången av 2035.

För båsladugårdar som är i drift förlängs utevistelsekravet för uppbundna mjölkkor och kvigor över 8 månader från 60 till 90 dagar per år. Detta innebär minst 60 dagar utevistelse mellan 1.5 – 30.9 och de resterande 30 dagarna under perioden 1.10 – 30.4. Nya investeringsstöd för lösdriфта ladugårdar beviljas endast ifall det finns en rastningsfälla eller bete till förfogande.

I den nya välfärdslagen står skrivet att alla däggdjur och fåglar ständigt skall ha möjlighet att dricka vatten i sin permanenta djurhållningsplats. Permanent djurhållningsplats är där djuret tillbringar största delen av sitt dygn. Av djuren är i synnerhet däggdjur och fåglar känsliga för problem som orsakas av begränsad tillgång till vatten.

QR-KOD FINLEX

Det finns dock undantag på kravet på ständig tillgång på vatten. Nyfödda och nykläckta djur, frilevande djur som föds upp på vidsträckt område under naturliga förhållanden och uppfödning av kalvar i igloo är några djurgrupper som räknas till undantagen.

När vattnet fryser på grund av väderleksförhållandena ska djuren dock ha möjlighet att dricka minst tre gånger per dag. Närmare bestämmelser i frågan utfärdas senare genom förordning av statsrådet.

Bestämmelsen innehåller ingen övergångsperiod vad gäller vattnet, så djur på permanenta djurhållningsplatser skall ha tillgång till vatten 1.1 2024. Vattnet kan erbjudas i ett vattenkär, en automatisk vattennippel eller -kopp eller att djuret kan dricka i ett lämpligt naturvattendrag. Vattnet får dock inte frysa under köldperioderna.

De nya bestämmelserna gäller en stor grupp djur för vilka det tidigare inte har krävts ständig tillgång till vatten. Hit hör katter, hundar och andra små sällskapsdjur samt hästar och nötkreatur.

Tillgången till vatten övervakas från och med början av 2024 i samband med djurskyddsinspektioner.

Det lönar sig att följa med den nya välfärdslagen och de förordningar som finns, där finns en hel del nya bestämmelser som träder i kraft 1.1 2024. Material hittas under Finlex: <https://finlex.fi/sv/laki/alkup/2023/20230693>.

Den här lagen gäller för fasta Finland, för Ålands del är det upp till den nya regeringen att besluta om nya lagar.

MAGNUS BLÄSSAR
Mjölkgårdsrådgivarerådgivare

PRODUKTIONS- UPPFÖLJNINGEN

Produktionsuppföljningen i Finland är medlem i ICAR och Finland följer ICARs regler för att upprätt hålla standarden som ICAR har.

ICAR ÄR EN världsomfattande organisation med medlemsländer från Oceanien, Nord och Syd Amerika, Afrika, Asien och Europa. Första kontrollorganisationen i Finland är från år 1898 och efter det har gårdar hört till kokontrollen, senare produktionsuppföljningen, i olika omfattning. Finland har gått med i ICAR år 1952, och sedan dess har vi blivit ICAR auditerade*1.

gör framsteg i produktionen och ekonomiskt.

Uppgifterna som sparas med produktionsuppföljningen lagras i databasen varifrån man kan leta fram produktionsuppgifter från den egna gårdens djur. Med hjälp av produktionsuppföljningen har vi i användning idag olika mätare och tjänster, bland annat KPI mätare, mjölkens enhetskostnad, kostnads barometern osv.

*1 <https://www.icar.org/index.php/about-us-icar-facts/>

ASTA HIMMANEN
Husdjursrådgivare även eko

PRODUKTIONSUPPFÖLJNINGEN ÄR GRUNDEN FÖR MÅNGA OLIKA SAKER, BLAND ANNAT

- grunden för utfodringsplanering och uppföljningen över hur utfodringen fungerar i besättningen
- grunden för produktionsdata i avelsarbete samt till försäljning av avelsdjur (utan uppföljning finns ingen information om djuret)
- besättnings- och kovisa resultat och hälsouppgifter
- möjligheten att jämföra med egen gård och andra gårdar
- Kontroll över hälsoegenskaper så som juverhälsa
- hjälp med att leda gården och omfattande information om gården för ekonomiska kalkyler
- Grunder för beräkning av gårdens kolavtryck osv.

FARMARI
4.-6.7.2024 SEINÄJOKI

Våmacidos hos mjölkkor

Våmacidos, även kallad sur våm, uppstår när våmens pH sjunker under det normala (pH 6-7). Ifall pH sjunker snabbt under 5 pratar man om akut våmacidos, medan subakut våmacidos (SARA) innebär ett pH-värde kring 5,5 - 6 under en lägre period.

AKUT VÅMACIDOS UPPKOMMER oftast i samband med att mjölkkor får i sig stora mängder spannmål eller lättsmälta kolhydrater på en kort tid. Denna form av våmacidos är inte så vanlig och inträffar oftast på individnivå.

Subakut våmacidos kan däremot ses som ett besättningsproblem, där det finns två riskgrupper; nykalvade kor och högproducerande mjölkkor.

Nykalvade kor har en högre risk att utveckla våmacidos ifall byte från sintidsutfodring till mjölkkoutfodring sker plötsligt. Under sintiden är våmmen anpassad till en utfodring med hög fiberhalt och låg energi. Då kraftfodermängden ökar i utfodringen efter kalvning är våmmen inte beredd med den ökade stärkelsehalten, flyktiga fettsyror kan inte absorberas i den takt som krävs och pH sjunker. En tillvänjningsperiod för kalvande kor, där de får vänja sig med mjölkkokornas utfodring under några veckors tid före kalvning, är ett bra sätt att minska risken för våmacidos efter kalvning.

I mitten av laktationen

Kor i mitten av laktation har oftast nått toppen på sin mjölkproduktion. Våmmen är van vid utfodring med hög energi- och kraftfoderhalt. Denna grupp kan ha en något förhöjd risk att utveckla våmacidos ifall det sker plötsliga förändringar i utfodringen. Det kan handla om byte av grovfoderparti eller andra foderkomponenter, speciellt med blandfoder. Äldre kor tenderar att sortera ut spannmål och andra stärkelserika foder-

komponenter på foderbordet, speciellt om blandfodret inte blandas rätt eller grovfodret är för torrt. Därför är det viktigt att inte göra stora eller många förändringar i utfodringen samtidigt, så att våmmen får tid att anpassa sig.

Symptom på kor med akut våmacidos är försämrat allmäntillstånd och uttorkning, och snabb behandling krävs. Subakut våmacidos kan vara svår att upptäcka men tecken hos korna kan vara minskat foderintag och mjölkproduktion, låg fetthalt i mjölken och kortare idisslingstid. Andra tecken, speciellt om korna dessutom sorterar på foderbordet, är lösare avföring och upphostning av idisslingsbollar.

Goda råd

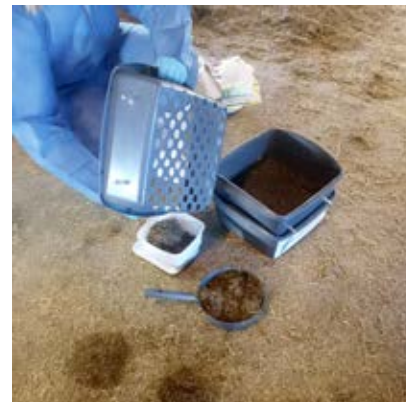
Tillsammans med rådgivare kan man gå igenom gårdens utfodringssystem och hitta förbättringsåtgärder ifall man misstänker ha problem med sur våm i besättningen. Med hjälp av en grovfoderseparator kan man bedöma blandfodrets sammansättning och göra justeringar ifall det behövs. Att sila träcket från nykalvade kor ger en bra bild om hur passagehastigheten och fodersmältningen fungerar. Och som vanligt är uppdaterade utfodringsplaner för alla djurgrupper A och O!

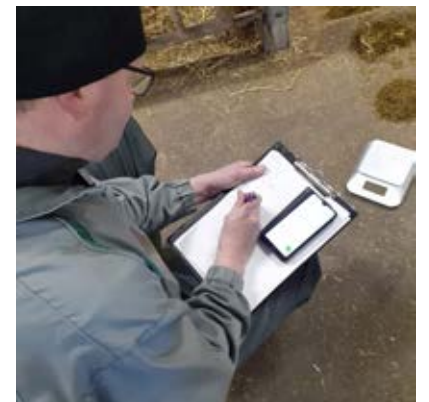
JENNY FINNHOLM
Mjölkgårdssrådgivare

Foto: Jessika Eklund

Med hjälp av en foderseparator (Shakerbox) får man en uppfattning om fullfodrets olika partikelstorlekar, ifall korna kan sortera ut vissa foderkomponenter samt om det förekommer variationer på foderbordet.. Foto: Jenny Finnholm

Fullfoder genomgång.
Foto: Asta Hommanen

FINLÄNSKT KÖTT
BÄST PÅ FESTBORDET!

OK

ÖSTERBOTTENS KÖTT
POHJANMAAN LIHA

OPTIMA UTBILDAR
FÖR ERA BEHOV!

Yrkesutbildning, examen, delar
av examen, fortbildning, kurser...

optima

www.optimaedu.fi

VÄXTODLING & TRÄDGÅRD
Drönare i fält. Foto: Knut H. Andersson

Skördar från skyn – drönare revolutionerar lantbruket

Lantbruket har genomgått en snabb utveckling under de senaste decennierna, och teknologiska framsteg har spelat en avgörande roll i denna förvandling. En av de mest spännande bidragen till den moderna lantbrukssektorn är användningen av drönare. Dessa fjärrstyrda flygmaskiner har snabbt blivit viktiga verktyg i lantbruket över hela världen.

Optimerad skördeövervakning

En av de mest påtagliga fördelarna med drönare i lantbruket är deras förmåga att övervaka skördar på ett sätt som tidigare var opraktiskt eller omöjligt. Drönare utrustade med avancerad bildbehandlingsteknik kan snabbt skanna stora åkrar och identifiera områden med potentiella problem, såsom sjukdomar, skadedjur eller näringsbrist. Genom att tidigt upptäcka dessa problem kan man snabbt vidta åtgärder, vilket leder till ökad skörd och högre kvalitet.

Precisionsspridning

Drönare erbjuder också en unik möjlighet till precisionsspridning, man kan applicera t.ex. bekämpningsmedel exakt där de behövs, vilket inte bara minskar överanvändning av kemikalier utan också minskar miljöpåverkan.

Kartläggning

Drönare kan användas för att skapa detaljerade kartor över fälten, vilket hjälper till att identifiera mönster och trender

över tid. Denna kartläggningsteknik kan vara ovärderlig för att optimera markanvändningen och planera för framtida odlingar.

Slutsats

Användningen av drönare i lantbruket har öppnat dörrar till en ny era av precision och effektivitet. Dessa flygande hjälpredor har visat sig vara ovärderliga för att övervaka skördar, applicera ämnen med precision, analysera resultat och optimera markanvändningen.

Genom att integrera drönare i den dagliga verksamheten kan bönder dra nytta av ökad produktivitet, minskade kostnader och hållbarare jordbruksmetoder. Med den snabba utvecklingen av drönartekniken kan vi förvänta oss ännu mer spännande innovationer inom lantbruket i framtiden.

JOACHIM REGÅRDH
Växtodlingsrådgivare

LANTBRUKSKALENDER 2024

Lantbruksföretagarens aktuella faktapak
A5-format • ringinbindning • 320 sidor

TEMA:
Beredskap

RIKTPRIS
35 euro
+ porto

Vill du
läsa faktadelen
elektroniskt?
Köp i webbshopen
30 euro
Kalender + e-fakta-
del 45 euro

FÅS FRÅN LANTBRUKSSÄLLSKAPETS KONTOR OCH
VÄLFÖRSEDDA BOKHANDLAR & LANTBRUKSAFFÄRER

UTGIVARE: Svenska lantbrukssällskapens förbund
Elisabetsgatan 21 B 12, 00170 Helsingfors

www.slf.fi/butik info@slf.fi

ProAgria

**ANDELSLAGET-
ODLARNAS EGET PACKERI**

www.närpesgrönsaker.fi

ÄPPELODLING

Sedan början av 2000-talet har större delen av äppelträden på Åland planterats enligt modernt mellaneuropeiskt spaljesystem, med inspiration från Holland och Belgien.

FÖRBÄTTRAD ODLINGSTEKNIK I kombination med nya sorter, till exempel Rubinola, Santana & Rubinstep, har gjort att medelskörden av äppel på Åland stigit från 10–12 ton/ha år (2010) till 15–20 ton/ha i dagens läge. Som jämförelse ligger mängderna på ca 5 ton/ha för odlare på fastlandet. Toppnoteringen för skördemängderna var 2019, då man i de åländska odlingarna skördade i medeltal 20 ton/ha.

År 2022 fanns det i hela Finland enligt LUKE:s statistik 674 ha äppelodling, varav 45 % på Åland. Den totala produktionen var 7011 ton, varav 74 % kom från Åland.

Även inom växtskyddet har utvecklingen gått fort och numera odlas i stort sett all frukt enligt IPM (= Integrated Pest Management), vilket innebär att växtskyddet är behovsanpassat. Bland annat används prognosprogrammet Rimpro samt feromonfällor inom IPM-konceptet på Åland.

En stor del av den åländska äppelskörden lagras i ULO-lager (=Ultra Low Oxygen), där de håller sig fina upp till 6 månader efter skörd. De sista äpplena säljs i butikerna i februari eller mars.

PÄRON

Odlingen av päron på Åland har under de senaste åren gått framåt starkt och arealen är nu ca 20 ha och ökar fortsättningsvis. Åländska päron har varit mycket populära bland konsumenterna och hela årsproduktionen på ca 200 ton

har i allmänhet sålt slut på bara några veckor i september – oktober. Päron odlas i samma sorts spaljesystem som äppel. Huvudsorterna för päron är Clara Frijs och Concorde.

PLOMMON

En annan ny gröda är plommon. De första träden i kommersiell produktion planterades våren 2021 och de första plommonen såldes hösten 2022 via ÅTH (=Ålands Trädgårdshall). Det finns potential inom plommonodlingen, men som med det mesta behöver marknaden också hinna anpassa sig och efterfrågan öka parallellt med antal ha i odling.

NYA SORTER

Nya sorter av äpple, päron och plommon har prövats i Hushållningssällskapets testodling på Åland sedan 2012. Vi bedömer sorternas produktionspotential, kvalitet, sjukdomstålighet samt hållbarhet i lager och ger sedan odlarna rekommendationer. I tätt samarbete med ÅTH och odlarna har rådgivningen och försöksverksamheten en viktig roll för produktutveckling och produktionen inom trädgårdssektorn på Åland.

PERNILLA GABRIELSSON
Frukrådgivare

TRÄDGÅRD

Äppelodling i blomning.

Äppelodling med insektshotell.

Vi rekryterar!

Ålands Hushållningssällskap står för inspiration och utveckling för en hållbar åländsk landsbygd i tillväxt. Vi är ett litet team på 8 personer som är anställda under året, och förstärks av praktikanter och sommarjobbare under säsongen.

Vi ger råd till lantbruksföretag i frågor kopplade till produktion, ekonomi, marknad och organisation. All rådgivning grundar sig på vetenskap och praktisk erfarenhet. Vi driver också en mindre försöksverksamhet med fokus på sortförsök inom äpple, plommon och päron.

Vi intervjuar löpande och tar emot ansökningar fram till 20.11.2023
Välkommen med din ansökan!

Jenny Enbär, vd
Ålands Hushållningssällskap
Mobil: +358 40 775 6921
E-post: jenny.enbar@landsbygd.ax

Just nu söker vi två nya medarbetare:

- Affärsutvecklare
- Specialodlingsrådgivare

Läs mera om tjänsterna på vår webbsida:
www.landsbygd.ax/alands-hushallningssallskap/kontakt/jobba-hos-oss/

Ålands
Hushållnings
sällskap

EKONOMI

Råd 2030 Jordbruksrådgivning

Varje finländsk gårdsbruksenhet kan få rådgivning för 10000 euro 2023–2027. EU:s landsbygdsfond ersätter 75 euro/timme för rådgivningsbesöket. Om rådgivningen kostar mer än det betalar jordbrukaren den andel för rådgivningen som eventuellt överstiger 75 euro/timme och andelen för mervärdesskatten.

Alla rådgivare som godkänts i rådgivarregistret har förbundit sig att ge konfidentiell rådgivning av hög kvalite.

Din gård kan finansiera rådgivning med Råd 2030 medel inom följande rådgivningsmoduler:

- Lantgårdarnas resiliens
- Förbättrande av konkurrenskraften
- Värdekedja
- Stävjande av klimatförändringen och anpassning till klimatförändringen samt hållbar energi
- Hållbar utveckling och naturresurser
- Biologisk mångfald
- Unga jordbrukare och nya företagare
- Sysselsättning och tillväxt
- Matsäkerhet och djurens välbefinnande

(Källa: www.ruokavirasto.fi/sv/stod/jordbruk/jordbruksradgivning/)

Ta kontakt med våra rådgivare för att diskutera mera!

Trygga ditt lantbruk med hjälp av våra erfarna lantbruksspecialister

LokalTapiola Österbottens lantbruksspecialister Kenneth, Magnus och Tobias har gedigen erfarenhet av att driva olika typer av lant- och skogsbruksverksamhet. Därför förstår de också hur din verklighet och din vardag ser ut.

Vi finns nära till hands när du behöver hjälp

Oavsett om det handlar om odling, djurhållning eller skog kan vi skraddarsy lösningar som passar just dig och dina behov.

Magnus Långskog
041 732 0265

Kenneth Påhls
050 436 1130

Tobias Andersson
041 732 0493

Vill du ha rådgivning i hur du kan skapa långsiktig trygghet för dig, din familj och ditt lantbruk? Tveka inte att ta kontakt!

På samma sida
www.lokaltapiola.fi

LOKALTAPIOLA

Bokförings-sällskapet i Finland Ab

Elisabetsgatan 21 B 12, 00170 Helsingfors
Mjölvägen 2, 68910 Bennäs

www.bfs.fi

KONTAKTPERSONER

VD Annika Grannas, 050 479 6182
annika.grannas@slf.fi (Vasa)

ÖSTERBOTTEN

Johan Kortell, 044 989 8042
johan.kortell@bfs.fi (Bennäs)

Per-Erik Järn, 050 592 0985
per-erik.jarn@proagria.fi (Bennäs)

Anna Högbäck, 050 408 7012
anna.hogback@proagria.fi (Vasa/Närpes)

NYLAND

Krister Hildén, 040 554 3094
krister.hilden@nsl.fi (Helsingfors)

ÅBOLAND

Mats Norrholm, 0400 820 941
mats.norrholm@fhs.fi (Åbo)

VI BETJÄNAR I HELA SVENSKFINLAND

JURIDISKA DOKUMENT

Vad som händer om hälsan sviker, om det sker en olycka eller blir skilsmässa, är något som det lönar sig att skänka en tanke då allting är bra och livet rullar på.

OFTA KOMMER ARBETE och privatliv nära varandra för en jordbrukare - ens arbete och hem är inte sällan sammanfogade. Vi rekommenderar därför att jordbruksföretagare funderar också på den rättsliga aspekten av privatsfären, för att trygga sitt företag om något händer. Dessutom är flera av de här juridiska dokumenten viktiga för att skydda och hjälpa dina närmaste om olyckan är framme.

Intressebevakningsfullmakt

Enligt lagen om intressebevakningsfullmakt kan fullmaktsgivaren förutse framtida stödbehov och utfärda en intressebevakningsfullmakt som kan tas i bruk senare ifall man inte mera förmår sköta dina ärenden själv på grund av olycka eller försvagat hälsotillstånd.

Fullmaktens innehåll antecknas i intressebefullmakten. I fullmakten anges vem som får sköta dina ärenden, vilka ärenden fullmakten omfattar och hur de skall skötas. Jämfört med förordnande av intressebevakare är intressebevakningsfullmakt en lättare och flexiblere form av stöd vid nedsatt funktionsförmåga.

Intressebevakningsfullmakten har stränga formkrav och det kan löna sig att konsultera en sakkunnig vid dess uppgörande. Intressefullmakten skall inte registreras hos en myndighet, men det kan vara bra och praktiskt att ens närmaste vet om att man har uppgjort en fullmakt.

Äktenskapsförord

Äktenskapsförordet är ett förbundet avtal, som registreras vid myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (dvv.fi). Ett äktenskapsförord kan uppgöras redan före ingåendet av ett äktenskap, eller när som helst under äktenskapet.

Utgångsläget då ett äktenskap upphör, vilket sker antingen via äktenskapsskillnad eller den ena makens död, är att giftorätten realiserar. Med ett äktenskapsförord kan parterna avtala om hel eller delvis utslutning av giftorätt.

Det är också möjligt att giftorätten har utslutits i till exempel gåvoutfästelser eller testamenten - detta är rätt vanligt vid generationsväxlingar av gårdsbruk.

Då man funderar på äktenskapsförord kan det också vara bra att tänka igenom skattekonsekvenserna för olika val. Den egendom som tillkommer den efterlevande maken genom avvittring (förverkligande av giftorätten) är inte ett arv, och beskattas sålunda inte.

Det är möjligt att ha äktenskapsförord som stadgar olika beroende på hur ett äktenskap upphör.

Det som gäller äktenskap och dess förmögenhetsrättsliga verkningar gäller på samma vis vid registrerade partnerskap.

Testamenten

Testamenten kan vara bra att fundera över om man som arvlätare/testator har tankar och önskemål som skiljer sig från den legala arvsordningen. Bröstarvingars arvslott är till exempel som utgångsläge lika stora. Om ett gårdsbruk blir ett dödsbo innan generationsväxlingen har skett, kan ett testamente stöda en framtida generationsväxling.

Det finns olika slag av testamenten, universella testamenten och legat. Dessutom kan testamenten ha förordnanden om full eller begränsad äganderätt, samt så kallade nyttjanderättstestamenten. Testamentet är en rättshandling med stränga formkrav. Det finns också skillnader i skattekonsekvens i hur man planerar överlåtandet av sin kvarlåtenskap.

Änkans rätt är långt tryggad via lag. Men särskilt efter att generationsväxlingen är gjord är det ofta förekommande att det överlåtande paret dessutom gör ett inbördes testamente.

MIKAELA
STRÖMBERG-SCHALIN
Jurist

TRÖTT?

EFTER EN SÄSONG som denna, med en torr vår och en väldigt regnig sensommar och höst har åtminstone jag själv fått kämpa med min motivation och glädje. Dessutom hör vi varje dag på nyheterna om krig och elände ute i världen men också oroligheter som faktiskt är rätt nära oss.

MÅNGA AV DESSA saker som sker ute i världen har direkt inverkat på bondens vardag med högre kostnader. Och sedan ytterligare de stigande räntorna och bankernas skärpta krav! Har man tidigare fått vända och se över varje inkommande och utgående euron på sin gård så har verkligen inte den rådande situationen gjort saken lättare.

OCH SÅ KOM då ytterligare denna regniga höst! Inte underligt att man blir utan motivation, ledsen och trött! Att vara trött efter en säsong som denna är OK och normalt men va noga med att inte bli ensam med din trötthet och dina funderingar! Tala med varandra! Bry er om varandra ute på gårdarna! Ta hjälp av utomstående om det blir för tungt! Du är din gårds viktigaste länk - därför är det livsviktig att du tar hand om ditt mående!

SUSANN RABB
susann.rabb@mela.fi

Juridiska dokument är viktiga för att skydda och hjälpa de närmaste om olyckan är framme.

EKONOMI

Foto: Maria Mannström-Ahlskog

Investeringsstöd för jordbruk

I och med CAP-reformen för jordbruket som trädde i kraft från och med detta år ändrades också investeringsstödsystemet för jordbruket. I stora drag fortsätter systemet såsom det tidigare systemet men vissa förändringar har också skett.

Stödbjektet är uppdelade i 4 grupper:

1. Investeringar i utveckling av gårdens konkurrenskraft och modernisering av gårdarna
2. Investeringar som främjar miljöns tillstånd och hållbart produktions sätt
3. Gårdarnas energiinvesteringar
4. Investeringar som främjar djurens välbefinnande och biosäkerhet

Till den första gruppen hör i huvudsak allt byggande såsom ladugårdar, torkanläggningar och lager. För att kunna erhålla stöd för investeringar inom denna grupp krävs att gårdens lönsamhet visar en företagsinkomst som är minst 25 000 euro senast under femte året efter investeringen. Detta skall bevisas med kalkyler samt en affärsplan.

Till den andra gruppen hör bland annat täckdikning och gödselbassänger.

Tredje gruppen innehåller investeringar som hänför sig till energiproduktion, energibesparing eller förbättring av energieffektiviteten. En förutsättning för beviljande av stöd är att förnybara energikällor utnyttjas i energianläggningen.

Den fjärde gruppen innehåller stöd för bygginvesteringar som främjar djurens välbefinnande och för anskaffning av maskiner och anordningar, förutsatt att investeringen förbättrar en befintlig produktionsbyggnad och inte ökar den befintliga produktionskapaciteten. Investeringar som främjar biosäkerheten kan inriktas på att förbättra biosäkerheten i en befintlig produktionsbyggnad.

Gemensamt för grupperna 2 – 4 är att det inte finns något lönsamhetskrav på gården. Minimistödbeloppet för bygginvesteringar är 7 000 euro samt för allt annat 3 000 euro.

Mera information gällande ansökningsstider och bilagor till ansökan hittar man på Livsmedelsverkets hemsida. Rådgivarna hjälper gärna till med planering av investeringar, uppgörande av kalkyler och affärsplaner samt med själva ansökningsprocessen.

KRISTER HILDÉN
Växtodlingsrådgivare

KOLINLAGRING

– lönsam och ansvarsfull odling

I media och i diskussioner om odling lyfter man nuförtiden fram koldioxidfotavtryck och koldioxidutsläpp, man pratar mindre om kolinlagring.

JORD- OCH SKOGSBRUKET är de största sektorerna, som binder kol. Vid odling vill man upprätthålla markens bördighet, i en bördig jordmån råder biologisk, fysikalisk och kemisk balans. Denna balans vill man uppehålla eller förbättra, för att försäkra sig om bästa möjliga skörd och kvalitet.

Genom att förbättra och uppehålla markens bördighet, kan man binda kol i marken och skördenivåerna hålls höga. Förändringar i den egna verksamheten och deras inverkan på en klimatvänlig och ansvarsfull odling, kan mätas genom att beräkna förändringen i markens kolförråd. Genom att ändra sina odlingsåtgärder, kan odlaren höja sitt ekonomiska resultat och samtidigt göra klimatvänliga åtgärder.

Beräkning av förändringen i markens kolförråd hjälper oss att greppa

- Val av växter, val av skiften, växtföljd
- Informationen kan användas för att öka mullhalten i marken och förbättra skördenivån
- Inverkan av olika odlingsmetoder på kolinlagringen, bland annat plöjning, fänggrödor, ökning av mullhalt, organiska gödselmedel och stallgödsel, växttäck vintertid, gröngödsling, höstsäd, kvävefixerande växter.

På ProAgria grundar sig beräkningen och analysen av förändringen i markens kolförråd på IPCC-beräkningsmodellen, som är en del av ProAgrias odlingsplanering. Beräkningen

är en del av Wisu-programmet, och informationen behandlas av Biocodes server. Vid varje odlingsplanering går man med en sakkunnig igenom hur odlingsåtgärderna påverkar förändringen i markens kolförråd eller med andra ord mullhaltens utveckling. Med en sakkunnig kan man fundera på de bästa gårdsspecifika sätten att uppehålla och höja markens kolförråd. Vid odlingsplaneringen får man också veta mängden kol i skörden, den uppskattningen baserar sig på det uppsatta skördemålet. Fastän kolet, som bundits i skörden, inte beaktas vid de officiella beräkningarna, påverkar jordbrukaren den producerade skördens storlek och på så sätt binder han i skörden en betydande mängd kol.

Resultatet av förändringen i markens kolförråd fås i odlingsplaneringen årligen per växt, per skifte eller på gårdsnivå. Resultatet anges i formen kilogram koldioxidekvivalenter (kgCO₂e). Resultatet kan analyseras till exempel på följande sätt; Vi antar att marken binder 150 000 kg CO₂e, resultatet kan jämföras med utsläppen från en personbil. En personbils utsläpp kan vara till exempel 10g CO₂/km och om man kör 20 000 km/år blir CO₂ utsläppen 2000 kg CO₂/år. Gårdens åkrar binder således ungefär 75 personbils CO₂ utsläpp årligen i jordmånerna.

I tillägg till beräkningen av förändringen i markens kolförråd, kan man som en skild tjänst beräkna växtodlingens fossila koldioxidfotavtryck. Koldioxidfotavtrycket beräknas med Biocodes beräkningsprogram. Det fossila koldioxidfotavtrycket är alltid ett koldioxidutsläpp, medan markanvändningens koldioxidfotavtryck kan innebära kolinlagring. Om markanvändningens positiva inverkan på kolförrådet är större än det fossila koldioxidfotavtrycket, kan alltså gårdens växtodling fungera som en kolsänka. Mera information om beräkning av koldioxidfotavtryck ger ProAgrias rådgivare.

Foderproduktion, kvävefixering och växttäck vintertid.

JUHA SOHLO
Kehitysjohdaja, kasvintuotanto
ProAgria Keskusten Liitto

HÅLL KOLL INFÖR 2024

Inför nästa odlingsäsong finns det en del nya saker att ta i beaktande som har ändrat i det nya stödsystemet. Det lönar sig att vara säker på vilka villkor som gäller för er gård så att ni inte tar felaktiga beslut.

FÖR ALLA GÅRDAR gäller det att över vintern bevara växttäckte på minst 33 % av den åkerareal och areal för permanenta grödor som ni besitter under året för stödansökan. Även lättbearbetad areal eller växtskyddsbehandlad stubb eller vall godkänns som det obligatoriska växttäckte.

Kravet på växtföljd gäller för alla gårdar från och med 2024, och består av två olika krav. Årlig växtföljd innebär att växten ska bytas ut på minst 33 % av föregående års areal med ettåriga grödor. Flerårig växtföljd innebär att en ettårig gröda inte får odlas mer än 3 år i följd på samma skifte.

För gårdar belägna i Nyland, Egentliga Finland och Åland skall det årligen anmälas icke-produktiv areal på minst 4 % av åkerarealen. Denna areal skall vara i träda.

Om ni har ingått en miljöförbindelse och valt den gårdsspecifika åtgärden "Klimat- och miljöutbildning", så ska någon delaktig i gården delta i en webbutbildning senast 30.4.2024. Utbildningarna torde öppna i viputjänsten i januari. Det lönar sig att utnyttja möjligheterna till att utföra miljöförbindelsens skiftesspecifika åtgärder, till exempel odling av fånggrödor. Kom även ihåg de skiftesvisa anteckningarna och att hålla markkarteringen uppdaterad.

Växttäckte vintertid inom stödet för miljösystem ska bevaras fram till 15.4. På skiften med permanent gräsmark skall växttäckte bevaras till 1.5. Utnyttja även möjligheten att odla och ansöka om stöd för naturvårdsvallar, gröngödslingsvallar och mångfaldsväxter inom stödet för miljösystem.

Odling av fånggrödor är till nytta för såväl odlingen som miljön och man kan dessutom få stöd för det. Fotograf Jan-Erik Back

Höstanmälan är obligatorisk för så gott som alla gårdar och görs för år 2023 först i januari 2024. Då ska bland annat arealen för växttäckte vintertid och uppgifter för främjande av cirkulär ekonomi anmälas.

För att veta vilka krav och möjligheter som finns för er gård kan ni ta hjälp av en rådgivare som går igenom de olika stöd-villkoren och gör upp en odlingsplan. Via Råd2030 kan ni få subventionerad rådgivning.

SARA NISKANEN
Växtodlingsrådgivare

JENNY SUNDKVIST
Växtodlingsrådgivare

FÖRVANDLA DITT NATURINTRESSE TILL ETT YRKE!

Studera djur, natur, trädgård, lantbruk, skogsbruk, viltvård och mycket mera i Axxell!

Sök till höstens och vårens utbildningar nu via vår hemsida! Vi har ett stort utbud av utbildningar för både unga och vuxna. Kontinuerlig ansökan till alla våra utbildningar.

Läs mera om hur du kan förverkliga dina drömmar på www.axxell.fi/brusaby och www.axxell.fi/overby.

Vi får landsbygden att växa i Svenskfinland

Lantbruks- och trädgårdsrådgivning verkar heltäckande i hela Svenskfinland

Svenska lantbrukssällskapens förbund

Elisabetsgatan 21 B 12
00170 Helsingfors
Tel: 09 135 1035
fornamn.efternamn@slf.fi
www.slf.fi

Österbottens Svenska Lantbrukssällskap

Handelsesplanaden 16 D
65100 VASA
Tel: 010 839 220
fornamn.efternamn@proagria.fi
www.lantbrukssallskapet.fi

Nylands Svenska Lantbrukssällskap

Elisabetsgatan 21B 8
00170 Helsingfors
Tel: 043 824 8700
fornamn.efternamn@nsl.fi
www.nsl.fi

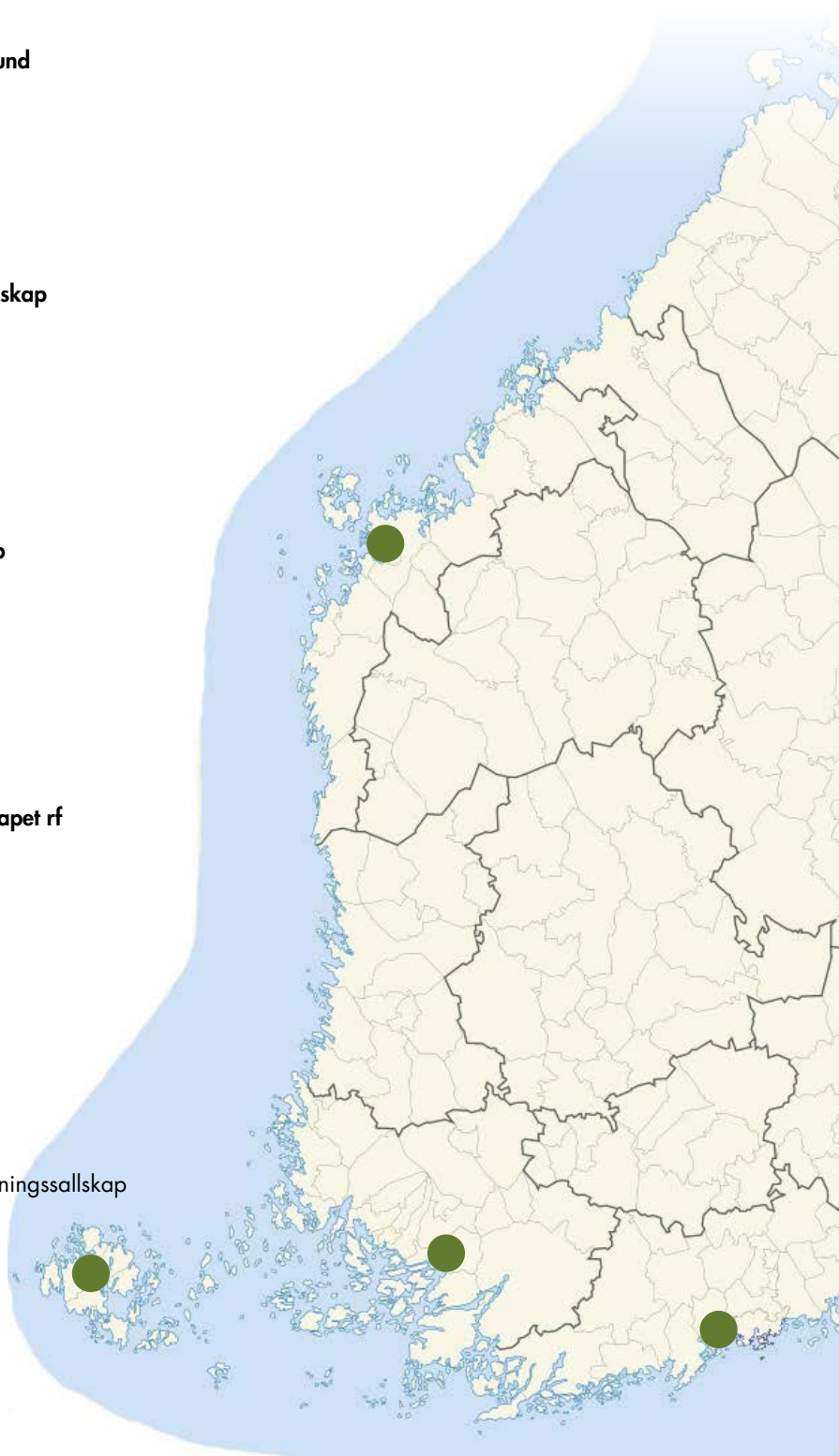
ProAgria Finska Hushållningssällskapet rf

Tavastgatan 28
20700 Åbo
Tel: 02 4812400
fornamn.efternamn@fhs.fi
www.fhs.fi

Ålands Hushållningssällskap

Jomala gårdsväg 16-3
22150 Jomala
Tel: 040 775 6921
www.landsbygd.ax/alands-hushallningssallskap

Våra kontaktuppgifter hittas på våra hemsidor